
Barnbokslut

Nämnden för inköp och upphandling

2022

Innehållsförteckning

1	Inledning	3
1.1	Bakgrund och syfte	3
1.2	Viktiga begrepp.....	4
1.3	Fyra grundläggande principer	4
2	Barnbokslut	5
2.1	Uppföljning av föregående års utvecklingsområden och åtgärder	5
2.2	Nulägesanalys kopplat till de grundläggande artiklarna och barnrättsplanen.....	6
2.2.1	Väsentliga förändringar i förvaltningen och resurssättning av barnrättsarbetet	6
2.2.2	Artikel 2 – Principen om icke-diskriminering	6
2.2.3	Artikel 3 – barnets bästa.....	6
2.2.4	Artikel 6 – barns rätt till liv, överlevnad och utveckling	7
2.2.5	Artikel 12 – barns rätt till delaktighet.....	7
2.2.6	Övriga artiklar i barnkonventionen – kopplat till planens fyra fokusområden	8
3	Utvecklingsområden och vägen framåt.....	9

1 Inledning

1.1 Bakgrund och syfte

Barns rättigheter är mänskliga rättigheter. De gäller alla barn, utan åtskillnad. Barns rättigheter är individuella rättigheter, det innebär att stadens verksamheter behöver ha kunskap om rättigheterna och ta hänsyn till barns olika förutsättningar. Att arbeta barnrättsligt innebär att utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter tillgodose det enskilda barnets rättigheter inom det som är stadens uppdrag. Staden ska efterfråga barnets delaktighet samt utgå från barnets bästa. Barn är varje människa under 18 år i konventionens mening.

FN:s konvention om barnets rättigheter, eller barnkonventionen som den ofta kallas, antogs av FN:s generalförsamling den 20 november 1989 och ratificerades av Sverige 1990. Den 1 januari 2020 blev barnkonventionen lag i Sverige.

Kommunfullmäktige uppdrog 2020-06-16, § 20 till kommunstyrelsen att ta fram en stadenövergripande barnrättsplan, samt till samtliga nämnder och styrelser att årligen upprätta ett barnbokslut. Barnrättsplanen antogs av kommunfullmäktige 2022-06-09 § 12.

Ett barnbokslut är en sammanställning och ett underlag för nämnder och styrelser att få en bild om den egna verksamhetens arbete och resultat i sitt barnrättsarbete utifrån barnkonventionens artiklar, i syfte att tillgodose barn och ungdomars rättigheter utifrån barnkonventionen. Barnbokslutet ska ta sikte på de fyra grundläggande principerna vilka är artikel, 2, 3, 6 och 12, men även inkludera andra artiklar i barnkonventionen som identifierats som aktuella av den egna verksamheten.

Det första barnbokslutet upprättades 2021 och innehöll en nulägesanalys med en lägesbild av var de egna verksamheterna stod i förhållande till barnkonventionen. Nulägesanalysen skulle ge en vägledning till vilka utvecklingsområden och förbättringsåtgärder som verksamheten behöver göra.

Årets barnbokslut tar sikte på uppföljning av hur det har gått med föregående års utvecklingsområden, en ny nulägesanalys över barnrättsarbetet i förvaltningen samt vilka prioriterade utvecklingsområden som finns. Bedömning av resultat och eventuella effekter är en utvecklingsfråga.

Det upprättade barnbokslutet läggs som bilaga i årsrapporten till egen nämnd och styrelse. Stadsledningskontoret gör därefter en sammanställning av boksluten inom ordinarie uppföljningsprocess, för att följa vilka förflyttningar som görs i Göteborgs Stad för att barn ska få sina rättigheter tillgodosedda.

Sammanställningen stäms av med ungdomsfullmäktige för att inhämta deras synpunkter och återredovisas därefter till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

1.2 Viktiga begrepp

Det finns några viktiga begrepp att känna till i sammanhanget. Begreppen har olika innebörd men kan vara enkla att förväxla och det är därför viktigt att förstå deras innebörd. Begreppen ger också stöd i analysen i vilken grad verksamheten lever upp till de fyra grundläggande principerna

Barnperspektiv: Den kunskap om barn som vuxna utgår från när de avser att göra något utifrån barnets bästa. Vuxnas perspektiv kan därför skilja sig från hur barnet upplever och förstår samma situation. Barnperspektivet är en färskvara som förändras över tid.

Barns perspektiv: När det gäller barnets perspektiv är det nödvändigt att ett barn fått uttala sig i den aktuella frågan. Det är det som visar sig för barnet som är det intressanta när vi pratar om barnets eget perspektiv. Genom att fråga efter barnets synpunkter levandegörs barnets eget perspektiv. Det handlar om det enskilda barnets synpunkter.

Barnrättsperspektiv: Utgångspunkten är FN:s barnkonvention. Barnrättsperspektiv innebär att alla besluts- och arbetsprocesser är barnrättsbaserade, det vill säga utgår från konventionens fyra grundläggande principer och övriga rättigheter i konventionen.

1.3 Fyra grundläggande principer

De fyra grundläggande artiklarna utgör alltid grunden för ett barnrättsarbete och ingår i barnbokslutet.

Nedan framgår det fyra grundläggande artiklarna:

Artikel 2: Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras.

Artikel 3: Vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Begreppet ”barnets bästa” är konventionens grundpelare. Vad som är barnets bästa måste avgöras i varje enskilt fall och hänsyn ska tas till barnets egen åsikt och erfarenhet. Det betyder inte att det alltid ska vara utslagsgivande, även andra intressen kan ha samma eller större betydelse. Beslutsfattare ska dock ha i åtanke att barnets bästa inte bara är ett intresse bland andra, utan det är ett intresse som måste ges särskild vikt. Det ska också noteras att ett och samma beslut kan röra flera barn eller grupper av barn med olika intressen.

Artikel 6: Barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling. Med utveckling menas främjandet av god fysisk, andlig, moralisk, psykisk och social utveckling.

Artikel 12: Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad.

2 Barnbokslut

Årets barnbokslut tar sikte på uppföljning av hur det har gått med föregående års utvecklingsområden, en ny nulägesanalys över barnrättsarbetet i förvaltningen samt vilka utvecklingsområden som prioriteras framöver för att stärka barnrättsarbetet.

Barnbokslutet utgår ifrån barnkonventionens fyra grundläggande principer/artiklar 2, 3, 6 och 12 enligt ovan. Barnbokslutet ska även inkludera arbetet med andra artiklar i barnkonventionen som identifierats som relevanta och aktuella utifrån verksamhetens uppdrag.

Det finns också kopplingar mellan barnbokslutet som upprättas och barnrättsplanen. Barnrättsplanen innehåller insatser kopplat till *kompetenshöjning, styrning och ledning* samt *insatser direkt riktade till barn*. Barnrättsplanens insatser ger en vägledning till hur ett systematiskt barnrättsarbete kan bedrivas som baseras på de grundläggande artiklarna. I barnrättsplanen finns även fyra fokusområden som barnrättsarbetet främst ska fokusera på, vilka knyter an till flera av barnkonventionens övriga artiklar. Fokusområdena är:

- Utbildning
- Fritid
- Trygghet
- Hälsa

Någon separat uppföljning av barnrättsplanen kommer inte att ske, utan följs via de årliga barnbokslut som upprättats.

2.1 Uppföljning av föregående års utvecklingsområden och åtgärder

Nedan finns en kortfattad sammanfattning över hur det har gått med förvaltningens utvecklingsområden som identifierades i föregående års barnbokslut.

Utvecklingsområden från nulägesanalys 2021	Åtgärder	Kommentar och eventuella resultat
Höja kunskapen hos grupper på förvaltningen som tar beslut som indirekt påverkar barn.	Utbildning i barnkonventionen och hur ett barnrättsperspektiv kan tillämpas.	Ett av två utbildningstillfällen är genomfört. Det andra är bokat till 26 januari 2023.
Förbättra arbetet med barnrättsperspektivet i upphandlingsarbetet med avtalsgrupp och utformande av inriktning för upphandlingen.	Ta fram en rutin till avtalsprocessen för att stödja upphandlarna att strukturerat arbeta med barnrättsfrågor.	Rutin är framtagen och föreslagen.

2.2 Nulägesanalys kopplat till de grundläggande artiklarna och barnrättsplanen

Nedan finns en nulägesanalys över förvaltningens barnrättsarbete. Först beskrivs övergripande förutsättningar och eventuella förändringar i förvaltningen som påverkar barnrättsarbetet. Därefter finns en analys utifrån de grundläggande artiklarna i barnkonventionen.

2.2.1 Väsentliga förändringar i förvaltningen och resurssättning av barnrättsarbetet

Väsentliga förändringar i verksamheten som påverkar barn direkt eller indirekt sedan förra barnboksåret

Förvaltningen har inte identifierat några väsentliga förändringar som påverkar barn sedan barnboksåret 2021.

Resurser för att förbättra barns villkor

Förvaltningen har inte omfördelat eller förstärkt med mer resurser till barnrättsfrågor. För att i högre grad kunna ta bra beslut och tillgodose barns rättigheter ser förvaltningen att vissa personalgrupper behöver förstärka sin kunskap, men också sin kompetens genom att bygga erfarenhet. Detta arbetet är påbörjat genom utbildning och framtagande av stödmaterial riktat till ansvariga upphandlare.

Slutsatser som förvaltningen har dragit efter att ha ökat fokus på barnrättsfrågor sedan 2021 är att ansvariga upphandlare är mycket beroende av att stadens övriga verksamheter, framförallt de som har en direkt kontakt med barn, gör sina egna analyser av hur barn påverkas och har metoder för att fråga barn i sina verksamheter vad de tycker som en del i att kartlägga barns behov. Om staden övriga verksamheter inte arbetar aktivt med detta blir det svårt för en upphandlare som verkar i nästa led att få ett bra underlag. På samma sätt behöver beställarna i staden få tydliga direktiv från sina verksamheter om hur de ska prioritera och omhänderta barnrättsfrågan vid beställningar från ramavtalen så att de gör det bästa valet av produkter och tjänster utifrån deras verksamhets förutsättningar.

2.2.2 Artikel 2 – Principen om icke-diskriminering

Inköp och upphandling arbetar med frågan om lika rättigheter framförallt ur ett tillgänglighetsperspektiv då det är där förvaltningen bedömer sig ha de största möjligheterna att påverka genom ramavtalen. Därtill arbetar förvaltningen för att motverka alla former av diskriminering där det är möjligt i ramavtalen, genom att i exempelvis i upphandlingen av lekmaterial ställa krav på ett brett utbud av leksaker som ger en god representation av olika identiteter i sortimentet på ramavtalet. Dessa områden omhändertas i upphandlingarna av någon av specialisterna för social hållbarhet. Samma personer följer också upp ställda krav. Metoder och kunskapsnivå på området är liknande som för ett år sedan och förvaltningen bedömer att området är omhändertaget på lämpligt sätt.

2.2.3 Artikel 3 – barnets bästa

Barnets bästa på en övergripande nivå bedöms inför en upphandling i samverkan

med den avtalsgrupp som representerar Stadens verksamheters behov. Bedömningen tas omhand i utformningen av de villkor som ställs på leverantören och dess vara eller tjänst. Beroende på vilken vara eller tjänst som upphandlas kan barnets bästa i form av behov, konsekvenser och effekter för barn ingå i stora delar av upphandlingen, ex i upphandlingar av familjehemsvård, medan det i andra upphandlingar inte bedöms relevant. Bedömningen av barnets bästa och eventuella villkor därtill redovisas i inriktningsdokument samt i upphandlingsdokumenten på de ställen där de hör samman med olika villkor och frågor. Det finns inte en sammanhållen redovisning för alla de aspekter som skulle kunna ingå i barnets bästa.

Förvaltningen ser att området kan utvecklas. Det är främst arbetssätt, rutiner och systematiken kring att i upphandlingar omhänderta perspektivet barnets bästa samt övriga barnrättsperspektiv. *Se vidare utvecklingsfrågor för 2023.*

2.2.4 Artikel 6 – barns rätt till liv, överlevnad och utveckling

Förvaltningens arbete med barns rätt till liv, överlevnad och utveckling har inte förändrats sedan 2021.

Indirekt medverkar förvaltningen till att möjliggöra för andra verksamheter i Staden att stödja alla barn i sin utveckling utifrån sina förutsättningar genom att tillhandahålla ett brett utbud av varor och tjänster anpassade utifrån de behov Stadens verksamheter beskriver att de har.

Förvaltningens upphandlingar kan också ha en indirekt positiv påverkan på barn enligt artikel 6, genom arbetet med social hänsyn som handlar om att leverantörer till Göteborgs stad anställer personer långt från arbetsmarknaden. Om personer som kommer i jobb är föräldrar får det generellt en positiv effekt på barnen.

För en del av de varor som upphandlas via ramavtalen och avropas i Staden föreligger en risk för negativ indirekt påverkan på barn i samband med tillverkningen av varorna och materialet i varorna. Risker kan gälla barnarbete, men även att föräldrar har en lön som inte når upp till levnadslön, att föräldrar tvingas arbeta på annan ort eller har orimligt långa arbetsdagar i dålig arbetsmiljö så att barnets levandeförhållanden och rättigheter utifrån barnkonventionen påverkas negativt. Förvaltningen har ett kontinuerligt arbete för att motverka dessa risker.

2.2.5 Artikel 12 – barns rätt till delaktighet

Förvaltningen har inga rutiner för att inhämta just barns åsikter i de beslut som indirekt rör barn. Förvaltningen arbetar inför upphandlingar med en avtalsgrupp vars deltagare representerar Stadens verksamheter och bidrar med information om verksamheternas behov. Inför upphandlingarna görs även en analys och behövighetsbedömning av olika behov och vilka villkor som behöver kopplas till dem. I den analysen ingår avtalsgruppens information samt eventuellt annan information från bland andra leverantörer, myndigheter och forskning som bedöms relevant.

Detta arbete skulle kunna utvecklas på samma sätt som redovisats inom Artikel 3. Det är arbetssätt, rutiner och systematiken kring att i upphandlingar omhänderta barnrättsperspektiv som kan utvecklas. *Se vidare utvecklingsfrågor för 2023.*

2.2.6 Övriga artiklar i barnkonventionen – kopplat till planens fyra fokusområden

Förvaltningen har inte identifierat andra områden att belysa.

3 Utvecklingsområden och vägen framåt

Utifrån vad som har framkommit i förvaltningens nulägesanalys och uppföljning av föregående års utvecklingsområden har ett antal prioriterade utvecklingsområden inför kommande år framkommit.

Prioriterade utvecklingsområden 2023	Åtgärder	Förväntade resultat
Höja kunskapen hos grupper på förvaltningen som tar beslut som indirekt påverkar barn.	Genomföra det andra utbildningstillfället i barnkonventionen och hur ett barnrättsperspektiv kan tillämpas.	Ökat aktivt arbete med avtalsgruppen för att lyfta barnrättsperspektiv i upphandlingar.
Förbättra arbetet med barnrättsperspektivet i upphandlingsarbetet med avtalsgrupp och utformande av inriktning för upphandlingen.	Besluta om och implementera rutin för barnrättsfrågor till avtalsprocessen.	Ökat aktivt arbete med avtalsgruppen för att lyfta barnrättsperspektiv i upphandlingar.